

# DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

**ELŐFIZETÉSI ÁR:**

Egész évre . . . . . 12 korona.  
Fél évre . . . . . 6 „  
Negyed évre . . . . . 3 „  
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

**SZATHMÁRY ZOLTÁN.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 1/c földszint balra. (Piac felől 3-ik ajtó.)

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa György könyvelő kezeihez is.

**LINOLEUM ÁRUHÁZ. LINOLEUM ÁRUHÁZ**

PIAC-U. 58. sz. alá helyeztetett át



**Haas Lipót**

Linoleum, viaszosvászon s gummiárú gyári raktára.

TELEFON 644.

Orvosságot és vegyvizsgálatot  
**PONTOSAN KÉSZIT VVVVVV**

**Dr. SZELENYI, Piac-utca 30.**  
**KOSSUTH-PATIKA. VVVVVV**

**Végh Gyula, szücsmester**

Elsőrangú modern szücsárú vállalata oooooooooooooooooooooo  
Kész árúknban a legnagyobb választék. — Boák és karmantyuk dusan felszerelt raktára ooooo

Debreczenben, Szent Anna-utca 3. szám alatt

**Fehértói Béla**

elsőrangú és legolcsóbb  
**temetkezési intézete**  
**Debrecen, Csapó-u. 4**

\*\*\* Telefonszám 11—85. \*\*\*

**HÖLGYEK FIGYELMÉBE!**

Most nyílt meg Szent Anna-u. 3. sz. alatt  
**GOLDMARK** budapesti kalapgyáros debreczeni szalonja **MAROSSY GIZELLA** vezetése alatt, ahol kizárólag raktára van párizsi és bécsi eredeti modelleknek.

**LEGFRISSEBB FÉRFI-DIVAT UJDONSÁGOK, SZALMAKALAPOK, NYAKKENDŐK, TENNISZ-INGEK stb. LEGJUTÁNYOS BESZERZÉSI FORRÁSA**

**Frank Testvéreknél**

Piac- és Szent-Anna-utca sarok. — Telefon 749.

**Gyökeres tyukszemirtó** Kárpáti-szesz kőszvény szemölcsöt, tyukszemet és bőrkeményedést azonnal megszünteti. — Ára 70 fillér. ++++++  
A fenti szerek egyedüli főraktára és készítője **HARSÁNYI LAJOS** gyógyszerháza a „Reménység“-hez Debreczen, Csapó-u.

kíváló hatással bír. Ára 1—2 K.

**Alatus** baromfivész elleni szer, csodás hatása. Ára 1—2—4 korona. ++++++

Nem fáj a feje másnap ha

**Littke pezsgőt iszik**

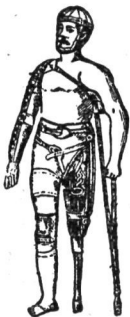


A lebontás alá kerülő Komáromi ház emlékkplakettje a szatmári békekötést megelőző tanácskozásookról (Tótn András műve).

## MOSKOVITS JÓZSEF

uri szabó divatterme **VÁROSI ÚJ BÉRHÁZ.**

A n. é. közönség becses tudomására hozom, hogy az építkezés miatt a Piac-utcai barakban volt üzlethelyiséget a Piac-utcai **VÁROSI ÚJ BÉRHÁZBA** (baloldal! 3-ik bolt) helyeztem át. Kérem továbbra a nagybecsű pártfogásukat. Kiváló tisztelettel **MOSKOVITS JÓZSEF** uri szabó.



KEZTYÜK, KÖTSZEREK,  
BETEGÁPOLÁSI CIKKEK LEG-  
NAGYOBB VÁLASZTÉKBAN:

# Schön Sándor

kesztyű, kötszer- és orvosi  
műszertárában

Piac-utca 26. sz. előtti barakból áthelyezett Piac-  
és Csapó-utca sarkán lévő volt Kálnai-féle üzlet-  
helyiségbe a **BIKA-SZÁLLODÁVAL** szemben. + + + +

MATTONI-FÉLE

## GISSHÜBLER

TERMÉSZETES ÉGVÉNYES  
SAVANYUVIZ.

NŐI FÉRFI ÉS GYERMEKCIPIŐK, KALAP  
ÉS URI DIVAT UJDONSÁGOK nagy választékban

## GLÜCK EDE

cipő és uri divat ujonnan berendezett nagy áruházában  
**Debreczen, Piac-u. 22. Kossuth-u. sarkán.**  
OLCSÓ SZABOTT ÁRAK. TELEFON 602.



Gyógyárúk, vegyszer-  
rek, gummiárúk, köt-  
szerek, gazdasági és  
állatgyógyászati cik-  
kek nagy raktára a

### Központi Drogéria

DEBRECZEN,

Piac-utca, Városház-épület.

Angol és francia illatszer  
különlegességek.

## MIHALOVITS JENŐ

GYÓGYSZERTÁRA ÉS GYÓGYSZERÉSZETI MŰ-  
LABORATÓRIUMA A „KIGYÓHOZ”.

A bel- és kül-  
földi gyógyszer-  
különlegességek,  
— hasonszerű  
gyógyszerek, köt-  
szerek, szépítő-  
szerek — legna-  
gyobb raktár a  
Debreczen és vi-  
dékére. ...

DEBRECZEN, PIAC-UTCA 31. SZ.

VÁROSHÁZZAL SZEMBEN.

## ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR DEBRECZENBEN.

Piac-utca 16. szám, saját palota.

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Betét-  
állomány nyolcmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

Üzletágai: Takarékbetétek, csekszámlák. Váltószámítás, törlesztéses és  
jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbízások, hitel-  
levelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját áruárutár,  
Safe-deposit (magánletét pénztár).

Affiliált intézetei: Kabai takarékpénztár r.-t., Nádudvari takarékpénztár  
r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámospercs.

## TÖRLEY

TALISMAN - CASINO - RÉSERVÉ

## A LEGELEGÁNSABB

zacco és zsakett öltönyök, felöltők, doublé át-  
meneti kabátok, szalon, smoking és frakkülön-  
legességek, ugyszintén sikkos egyenruhák készülnek

## PRELOVSZKY ANDRÁS

polgári és katonai egyenruha uri szabónál ooooo  
**DEBRECZEN, KOSSUTH-UTCZA 4. SZÁM.**

## Donogán és Somossy

Debreczen, Kistemplom-bazár.



Menyasszonyi kelengye. Kész fehér-  
nemű. Női divat és szőnyeg áruház.  
Szabott árak. — Előzékeny kiszolgálás.

Új ruhaüzlet! Szolid, szabott árak

## NYÁRI IDÉNYRE

legelegánsabb, divatos

férfi-, fiu- és gyermeköltönyök,  
átmeneti kabátok, mosó és  
lűster áru-különlegességek  
legolcsóbban

## Balázs Jenő

férfi-, fiu és gyermekruha  
áruházában szereshető be

**DEBRECZEN, PIAC-UTCA 61-İK SZÁM,**

Közgazdasági Bank mellett. Megyei telefon 6—28. sz.

Mérték után megrendelt ruhák kiváló gonddal rö-  
vid idő alatt elkészítetnek. — Vidéki megrende-  
lések gyorsan és pontosan elintéztetnek. ooooooo





kis békés elpihenés a lázas, forró hajsza után minden vágyunk és óhajtott gyönyörűségünk.

Az emberek nem tudnak nyáron élni. A városi életet — hiszen nem mindenki keresheti fel előkelő világfürdők drága kényelmét — nem tudják széppé, üdévé tenni, nem értenek hozzá, vagy inkább nem akarják megérteni, hogy mennyi szint, életet, virulást lehet belevinni nyáron a város porral vagy sárral fedett, unalmas, meleg utcáinak szürkéséjébe.

Egyszer már volt szó arról, hogy a magánházakat is kivirágozzák. De a dr. Fejér Ferencné jó példáját nem követte senki, bár mindenki dicsérte a kivirágozott ablakpárkányokat.

Bizony csak nagyon kevesen vitték a lelkesedést odáig, hogy néhány fillért áldoztak volna egy pár cserép virágra.

Pedig semmi a világon nem ad olyan kedves, egyszerű és mégis szép diszt, mint a virág. Milyea szomorú és leverő nyáron bemenni egy nagy, magas házakkal övezett utcába, ahova a nap is alig süt és mindenütt csak porosan, vakon a levegőbe meredő ablakokat látunk. És ezzel milyen ellentét, milyen felvidító, üde látvány nézni két sor házat, amelyeknek ablakai virágoktól díszesek.

Ha egyszer a hölgyek — mert csak rajtuk mulik a virág-mozgalom sorsa — belekerülnének egy poros, szomorú, levegőtlen utcába és onnan megmutatnának nekik egy másik utcát, melynek házait virágok ékesítik, bizonyos, hogy a maguk házat is igyekeznének minél szebbé és kedvesebbé tenni virágokkal.

Debreczenben azonban nincsenek kertek, nincsenek virágos terek, nincsenek virágos ablakok, csak por van és fülledt levegő, honnan vegyük hát a gyakorlati követendő példát?

#### NYÁRI STRÓFÁK.

*Kopaszra nyírt tarkómon által  
Hideg borzongatást érzek én :  
Nincsen, mint én, oly bus halandó  
Ez istenverte földtekén.  
Tetőletem függök már ezentul,  
Óh, nagybecsű pincéri kegy, —  
A házi kosznak vége, vége :  
A kedves nőm fürdőre megy.*

*Alighogy buzgón ráleheltem  
Keserves bucsucsókomat ;  
S máé harminckét kalapdobozzal  
Röpíti őt a gyorsvonat.  
Üres lakásban naftalinszag,  
És ágy sincs vetve már, csak egy, —  
A szobalányom hatvan éves :  
A kedves nőm fürdőre megy.*

*A hatvan éves szobalánytól  
Csak nem kérek... izé... kegyet ?  
Egy hónapig szoknyát se látok,  
És csókról szó nem is lehet.  
Nem izlik már a vacsorám se,  
Ha bifstek, vagy ha marhaszegy, —  
A gyomrom Karlsbadba vágyik :  
A kedves nőm fürdőre megy.*

*Szolid vagyok, miként a gyermek,  
Amely dadával alszik el ;  
Ezt tenném én is minden este,  
De, sajna, nem tudom kívül.  
Kerül az álom, hánykolódom,*

*Segíts meg engem égi kegy !  
De, sajna, nem használ a bróm se :  
A kedves nőm fürdőre megy.*

*Az albás nem megy semmiképen,  
Tehát az ágyat elhagyom ;  
S a kényszerűség elvisz engem,  
Ahol sok bájos nő nagyon.  
Mellénysebembe csuszik ekkor  
A legdrágább gyűrűm, a jegy :  
És züllök csupa fájdalomból :  
A kedves nőm fürdőre megy.*

*...Ha reggeltájba hazanézek,  
Delet harangoznak talán ;  
És csábmosollyal nyit ki ajtót  
A hatvanéves szobalány.  
A kedves egy kissé virágos,  
S bár nem vagyok örült, se szent ;  
Megcsókolom s jülébe sugom :  
Mari, a nőm fürdőre ment,  
Fürdőre ment !*

#### Találkozás.

A Debreczeni Szemle számára írta : SZINI GYULA.

(Lucskos, téli utca. A kirakatok villamos lámpáinak fénye az olvadó sárban végigreszket. Egy fiatal nő prêmes kabátban, elegáns boával és muffal fölvertézve, libben el a havas tócsák fölött. Aztán megáll egy kirakat előtt, hol római szobrok biscuit-másolatai fehérlelenek ; a Laokoon-csoport, a Belvederei Apollo, Canova „Ámor és Psyché“-je, meg egyéb gyárilag sokszorosított holmi.

A nő mégis megindultan nézi ezeket az olcsó tárgyakat és a szeme önkénytelenül elrövedez. Észre sem veszi, hogy egy fiatal ember férközött melléje. Az ifju megemeli a kalapját, Helén visszahőköl a köszönés nélkül el akar sietni. Béla ijedt mozdulatot tesz.)

*Béla* : Már megint el akar előlem menekülni ?

*Helén* (hirtelen megáll és visszamosolyog) : Csodálom, hogy megismert.

*Béla* : Kedves emlékeit az ember nem felejtí el soha ebben az életben.

*Helén* : Olyan régen volt !

*Béla* : A mult tavasszal.

*Helén* : És egészen más világban. Csodálom, hogy nem mosódott el önben az az ártatlan kis kaland.

*Béla* : Emlékszik ? Rómában, a Palatinus-hegyen, a Livia császárné házában.

*Helé* : Milyen pontosan emlékezik !

*Béla* : Maga és a barátnéja a sok ezer éves freskókat nézték és maga felsóhajtott : „Miért nincs nekem ilyen budoárom !“

*Helé* : Maga pedig titokban kinevetett engem, vallja meg.

*Béla* : Sőt ellenkezőleg, nagyon bájosnak találtam a jelenetet, hogy egy magyar kisasszony megirigyel egy sok ezer éves római császárnét.

*Helén* : És ezért jött fel utánunk a Farnesei kertbe ?

*Béla* : Emlékszik ? A dusfürtű kék akácfákra ? A virágzó olajfákra ? Az anemónás pázsitra ? Megvallhatom, hogy én egészen mámoros voltam ettől az illatozontól, amely a fejembe szállt és végtelen sóvárgással töltött el. Akár holtom napjáig is ott maradtam volna, hogy magát nézzem.

**Helén:** Mi volt rajtam oly különös?

**Béla:** Ha száz évig élnék, sem felejteném el. Be sem kell hunynom a szememet és magam előtt látom azt a finom, liliomtermetű, félig gyermekleányt, aki nagy, ábrándos szemmel jár körül egy sok ezer éves világ csodái közt. Aztán fáradtan leül egy padra egy márványistennő szobra alá. Egyszerre a hajához kap ijedten és a karja kiszabadul a bluzából, hogy megszegyenítse fehérségével és gömbölyűségével a márvány-Vénusz karját. A leányka arcára irtózat, undor ül és mégis mintha ez csak azért volna, hogy szépségének egy új árnyalatát mutassa. A szemöldöke felszaladt és olyan, mint egy piciny madár két ijedt, szétterjesztett szárnya. A szemében a rémület mintha zöld árnyalattal suhant volna végig a kék szívirványhártyán. Az ajka csendesen remeg. De aztán egyszerre hogy megszédülnek lassankint a vonásai. Az ajkán mosoly gömbölyödik, a szemében pedig pajkos, szégyenlős tüzek hunynak el, bujnak el. Már nevet rajta, hogy egy kicsi pók fonalon ereszkedett le a fáról és csiklandozva végig futott az arcán... Egy ilyen puha, selymes bogártól hogy ijedhetett meg annyira?

**Helén** (lehunyja a szemét és nem felel).

**Béla** (megfogja Helén kezét): Azóta hányszor epedtem, hogy megcsókoljam ezt a kis hálótépő kezét. (Megcsókolja; Helén visszakapja a kezét és elhuzódik tőle.)

**Helén:** Aztán hova tűnt el maga?

**Béla:** Én Rómából tovább utaztam Nápolyba.

**Helén:** Minekünk, sajnos, haza kellett utaznunk a mamával. Csak a husvéti ünnepekre mentünk Rómába.

**Béla:** Hányszor gondoltam magára azóta! Kerestem mindenfelé, az utcán, színházban, sokadalomban. Tudtam, hogy ebben a nagy városban lakik és hogy egyszer találkozunk kell. De a nevét sem tudtam és a jószerencsére kellett bíznom magamat.

**Helén:** Ne álljunk meg itt egy helyen. Már sokan néznek bennünket. Ha van ideje, kíséren el.

**Béla:** Mennyit álmodtam magáról! Ébren és álmomban.

**Helén:** Istenem, milyen szép volt ott a világ! Tavasz volt és én mámorosan, félig álomban jártam mindenfelé. De hogy maga nem mert hozzám közeledni!

**Béla:** Azt hiszi, én nem átkozom azt a pillanatot, amelyet akkor elszalasztottam? Ha egy percig még ott marad, már rég ismernők egymást. Olyan meglepetésszerűen jelent meg előttem, hogy nem tudtam ámulásomból magamhoz térni. Mire fölocsudtam, maga már nem volt sehol.

**Helén:** Én azt hittem, hogy maga azóta már meghalt és megsirattam, mint akit az ember örökre elveszített. Őszintén szólva, azt hittem, hogy ön vidéki ember és hogy soha sem fogunk találkozni Budapesten. Ha a nevét tudtam volna.

**Béla:** Ugy-e különös, hogy mi, akik régesre ismerjük egymást, most bemutatkozunk. Jóvá akarom tenni a hibámat. A nevem Pál Béla.

**Helén:** Hogy megváltozott azóta a világ! Most tél van. (Hasztalanul viszi az ajkához karikagyűrűjét.)

**Béla:** Milyen sivár nekem azóta ez a város. Örökös köd, hó. Soha egy percig nem látom a napot. Folyton Itáliára kell gondolnom és arra a fényzőnre, amelyben maga először megjelent előttem.

**Helén** (önkéntelen kacérsággal a fehér prémjére fekteti az arcát): Én tisztán emlékeztem az ön arcára és mégis oly nehezen tudtam magam elé

idézni. Pedig ne higgye, hogy nem gondoltam önre.

**Béla:** Tudtam, hogy gondolni kell reám, mert én mindennap gondoltam magára.

**Helén:** De hogy azóta egyszer sem találkoztunk!

**Béla:** Elég büntetés ez az én rettenetes gyáva-ságomért. Nem is annyira gyávaság volt, mint lélek-jelenlét hiánya. Meg kellett volna ragadnom akkor a pillanatot.

**Helén** (sóhajt): Meg kellett volna ragadni.

**Béla** (ébredve): Miért sóhajtott?

**Helén:** Nincs jelentősége... Az életet nem lehet kiismerni. Az ember néha akkor a legtűrelmetlenebb, amikor várnia kellene, amikor remélnie volna a kötelessége. De annyiszor megcsalódunk remé-nyeinkben, hogy már nem is számolunk velük.

**Béla:** Nem értem, mit akar ezzel mondani?

**Helén:** Azt hiszem, mindnyájunknak kétféle élete van. Az egyik az, ami történik velünk és amiről nem tehetünk. A másik az, amit képzelünk, meg-álmodunk és ami egészen a miénk. Erre az igazságra Rómában jutottam rá. Szerte töredezett kövek, hasznavehetetlen romok, szenny és salak közt jár-tunk, de képzeletünkben a világ császárainak pompája, nagyszabású római jellemek emléke járt. Az ember az álmai nélkül csak szárnalmas husevő volna. És mégis az álmaikat becsüli a legkevesebbre.

**Béla:** Mi történt magával azóta? Nagyon szomorúnak látszik.

**Helén:** Most már el kell válnunk. Én itthon vagyok már. Ebben a házban lakunk.

**Béla:** Ha én ezt a házszámot hamarabb tudtam volna!

**Helén:** Csak egy hónapja lakom itt, amióta... (hirtelen elhallgat.)

**Béla:** Megengedi, hogy ezentul naponta százszor elmenjek az ablak alatt? Most már nem fogom többé elveszíteni!

**Helén** (kezét nyújtja): Isten vele!

**Béla** (hevesen megszorítja az ujjait): Mindennap szeretném látni. Mindennap. És boldog leszek, amikor egy pillanatra is látni fogom.

**Helén** (erélyesen): Isten vele! (Beszökik a házba, föl a második emeletre, beront a lakásába, utcai ablakához szalad és a függöny mögül kikémlél. Látja, hogy Béla len áll az utca tulsó oldalán és föl-néz a házra. Helén magában): Még a nevemet sem tudja... Nem volt lelkem, hogy eláruljam neki... Egy hónap óta „Keller Józsefné...” Ez lesújtotta volna... Én Istenem, ki vár egy álmoképre? (Össze- vonja az ablakfüggönyt.) Isten veled, édes...



### Diák öngyilkosságok.

Amikor befejeződik az iskolai esztendő, amikor az érettségi és osztályvizsgálatok lezajlottak a közép-iskolában, a sajnos megszokott újságolvasmányok közé szokott tartozni a hiradás arról, hogy itt is, amott is öngyilkos lett egy diák. A szinte kétségbe- ejtően megújuló esetek tömegesülése természetessé teszi, hogy a diáköngyilkosságot nem mint egy ki- szakított, magábanvaló eseményt, hanem, mint ti-

pikus tünetet, mint a beteg társadalomnak egyik nyavalyáját tekintsük és természetes az is, hogy a navalya gyógyíthatása céljából elsőbben is az okot fürkésztvén, önálló kritika alá kell fogni a nevelést és ennek tényezőit, mind az iskolát, mind a családot. Az eddigi tapasztalat szerint a kritika túlnyomólag az iskolát bírálja és majdnem kizárólag az iskola nyakába varrja a felelősséget és az így már eddig is túlnyomólag hangsúlyozott tendenciák azon az állításon fordulnak, hogy az iskola sokat követel a diáktól és erejét meghaladó szellemi fáradoalmakra kényszeríti. Engedtetsek meg nekünk, hogy külön véleményt jelentsünk be, azzal kezdve, hogy az iskolának, mint minden iskolának nem lehet célja minél kevesebbet tanítani, sőt azt hisszük, hogy többet, lényegesebben többet kell adnia az ismeretekből. Amugy is nagy a panasz a lateiner-pályák túlszofaltsága miatt, ha mással nem, tehát a tananyag bővítésével és az előmenetel megítélésének szigorításával kötelessége az iskolának az egészséges selekciót elvégezni; ha már az iskola, a tőle nyerhető kvalifikáció által a megélhetést nem biztosíthatja kellőleg, a gyakorlati élet ismereteit pedig egyáltalán nem tanítja, jobbat igazán nem tehet, mint azt, hogy az ifjúság minél nagyobb százalékát megmenti a lateiner-pályákon való nyomortól akkép, hogy nem engedi az illetőket odajutni. Az ügyek mai állásában bátran föltehető a kérdés mi nagyobb szerencse, ha az ifjú eltudja végezni az iskolát — vagy pedig, ha eltér az iskolától idejekorán és a tudnivalót a gyakorlati életben tanulja meg. Nagy bajuk iskoláinknak, hogy céljuk a műveltség emelése, de nem a megélhetés biztosítása: Ez fordított sorrend. Előbb az existenciális biztosítékokra kell oktatni az ifjúságot, csak az án köve kezdék a műveltség. Ily egészségesebb sorrendben aztán az iskola nagyobb igényeket támaszthat az ifjúsággal szemben. Ahogyan ma vagyunk, nem tudjuk megérteni, mért oly nagy csapás az, ha valaki megbukik a gimnáziumban? Itt a társadalom a hibás, beállítván ezt a bukást úgy, mint a legfőbb rosszat, ami tanulóifjút érhet. Ez a torz felfogás segít a halálba kergetni néhány terhelt idegéletű gyermeket és nem az iskola, mely a klasszifikálásban sokkal irgalmasabb, elnézőbb és nagylelkűbb, semmint a tényleges igazság engedi. Azt hisszük, hogy az ilyen diák-öngyilkosságok nem a tanügynek hibájából keletkeznek; ezek társadalmi bajok. Az ilyen diák, ha tiszta jeles bizonyítványt kapna is, valamely más, esetleg iskolán kívül fekvő ok közvetítésével nyulna a fegyver után, amire a hibás nevelés, no meg a sajnós, anuyira elharapódzott degeneráltság serkenti.

A diák-öngyilkosságok problémája tehát nem tanügyi kérdés, valamint hogy a szekunda sem országos csapás. Az emberek soha, se ma, se a múltban (de a jövőben sem) abból élnek, hogy tudják a konjugációt, hanem praktikákból, melyektől az iskola, jeleseivel és szekundáival ép oly távol áll, mint a költészet a vasuti menetrendtől.

\*

+ **Cirkuszok Debreczenben.** Nehéz az élet. Nem csak a debreczeni szintársulat ment tönkre, hanem a cirkuszokra is rossz idők járnak. Ezelőtt Debreczenbe mindig került igazi világtrupp, mint a Sidoli, Barnum s csak tavaly is a Scharles-cirkusz, míg az idén csupa apró csepürágó társaságok uralják a szentpéter helyet. A Renlow-cirkusz igazgatója tulajdonképpen egy debreczeni ember elkényszeredett vállalkozása volt. Wolner ur, a Magyar király kávéház törzsvendége rejtőzködött az angol hangzású név

alatt s szedett-vedett társaságával tartott Debreczenhez nem méltó produkciókat; most pedig hangzatos reklámmal a *Könyöt*-cirkusz ütött 5 napra sátorfát. Öt napra, mert tovább aligha maradhatna itt szégyenes műsorával. Szóval nem csodálkozhatunk azon, hogy színházi botránnyaink voltak. Nehéz, szomorú idők, nem kedveznek sem a művészeteknek, sem a csepürágásnak.

\*

— **Dr. Baltazár Dezső** református püspököt ugyancsak támadják ama politikai barátai, akik eddig dicsőítették. És tisztán azért, mert politikai programja olyan, amely egyetlen pártkeretbe se illeszthető bele. Ezt nagyon jól tudták a függetlenségi és most mégis haragusznak, hogy *pártonkivüli programmal* lépett fel. Pedig ma már ebben csak azok láthatnak következetlenséget, akik olyanformán tudnak politizálni, mint az egyszeri borbélylegény táncolni. Csak a sifonertől kezdve. Pedig nagyon szép a Kossuth-nóta szinfonikus átdolgozásban is.

\*

(1) **A jó Herczeg** bácsi, az öreg tanító, ugyancsak harci kedvben volt a héten s rálépett a nyilterezés himtelen mezejére, szellemi záptojásokkal dobálózva. Nem hiába, hogy tanító, de nagyon lekéztető hangot használt írásában, amelynek sok értelmét nem lehetett venni, olyan fáradt visszhangként zugott végig egyik helyi lap hasábjain egyetlen közbeszólásra. Higyje el Herczegh bátyánk, hogy senki sem akarja őt a kenyerétől megfosztani, mert hogy az ő dolga épen olyan kevésbé fontos, mint sok más egyéb, a nagy világon s nem mutat példát nyújtó szerénységre, amit pedig, mint erényt kell tanítani, hogy egy hevenyészett episztolára egy egész regényt ír. Nekünk legalább az a Száli jut eszünkbe, aki voltaképen dicsekedett a panaszaival.

\*

= **Deficit a zálogházakban.** Idestova már két éve tart ez a herce-hurca odalent a Balkánon. A magyarányu katonai intézkedések azonban még a harctéren sem okozhattak talán olyan pusztítást és inséget, mint itt minálunk. A szerb—bolgár—görög—török—montenegrói és nemzetközi sakkhúzóknak mi érezzük meg a következményeit és ezért a nyomorba hajló ziláltságért igazán nem kárpótól az a néhány magyar csendőr, kik Skutariban az európai nemzetközi hangversenyen Magyarországot reprezentálják. Mert eltekintve minden egyéb szemponttól, a közép- és kistőkés osztály csődjét jelentette az utóbbi pár esztendő. Nem tekintve most a rossz közgazdasági viszonyokat, a közép- és a középen alul álló osztályok egyszerűen nem rendelkeztek avval az összeggel, mellyel napról-napra való élhetőségüket biztosíthatták volna. És itt minálunk, hol a régi jó időben voldog-boldogtalannak nyakrafőre számították le váltóit, itt, minálunk csaknem teljes mértékben beszünt a szép és minden tekintetben szimpátikus váltóforgalom. Ilyen körülmények között szinte természetes, hogy a szorongatottaknak nem maradt más választásuk, mint a zálogház és hogy ezt az emberbaráti intézményt meglehetősen igénybe vették, azt legjobban a zálogházak idejéig formális statisztikája bizonyítja. De azt is bizonyítja, hogy például a fővárosi zálogházak *deficittel* zárták le a mérleget. Amit igazán nem hinne el az ember. Dehát olyan sok minden ilyen lehetetlen dolgot kellett hihetőre válni ebben a kabalás szomorú esztendőben.

+ **Amerikai párbaj.** Hiába, a romantika csilgelo két virágai csak fel-fel bukkannak az élet, utóbbi időben nagyon is gizes-gazos, durvas mezején is. Az idej holtnak egyáltalában nem mondható nyári szezonnak meg van a maga szenzációja abban a határban, mely körül fogja egy öngyilkos debreczeni katona szomorú történetét. Kétértelmű s nagy mértékben gyanus nyilatkozatokból azt igyekeznek ki-magyarázni az öngyilkos hátramaradottjai, hogy a halált kereső vitéz amerikai párbaj áldozata lett. Csinos kis szerelmi történetet is kerekítettek az ügyből a lapok, sőt tudni vélték, hogy a halált hozó fegyvert a győztes vetélytárs küldte a halálraszántnak. Az élet durva prózája azonban pörére vetkőztette ezt a romantikus történetet s a másnapi rendőri nyomozat megállapította, hogy a gyilkos revolver még csak nem is egyenes uton jutott a tragédia hő-séhez, hanem a felebbvalójától csente el. És ha le-szedjük az esetről az illúziók színes csillogó mezét, ismételtlen csak egy nagyon közönséges, mindennapi esettel állunk szemben. A vitézi harcok embere gyöngye volt szembeszállani a mindennapi, szürke élet nyomoruságos kis csete-patéival s egy rossz hangulat adta kezébe a gazdája pisztolyát. Mondjuk *kölcsön vette*. És ma, mikor igazán semmit se kapunk kölcsönbe magyar költők és írók könyvein kívül, ez is valami. Ilyen *életrevalóság* mellett ama rossz hangulat nélkül akár élhetett volna.



### Színházi hét.

És annyi balszerencse közt és oly sok vizsály után végre még is van direktora a debreczeni színháznak. Mert *Mezey Béla* szerdán aláírta a várossal a szerződést és mert most már alig lenne foganatja bárminemű felebbezésnek, a közgyűléshez való apellálásnak is...

*Mezey Béla* megkezdte színtársulatának szervezését s az idők jele, hogy 3—4 nap alatt több mint 150 ajánlatot kapott az ország minden részéből s a legkülönbözők szerepkörökre. Mert amitől *Ditrói Mór* úgy tartott, hogy ugyanis az 1913—14. színházi évadra nem tud megfelelő társulatot szervezni, az idő rövidsége miatt, ugylátszik fölösleges aggályoskodásnak bizonyult. Van ajánlkozó művész-ember, még a fővárosi színházak tagjaiból is egynehány.

*Mezey Béla* a debreczeni szerződés aláírása után Berlinbe ment, honnan diszlettárat rendelt, nehogy e tekintetben is kifogásolni valót találhassanak azok, akik vállalkozását bizalmatlansággal fogadták. — Ugyancsak ruhatárát is részben külföldről frissíti fel.

A működését sok viszontagság után most befejezett volt debreczeni színtársulat tagjai közül 6—8 kiváló tag szerződését helyezte kilátásba; azokét, akiket a debreczeni színpadhoz és közönséghez a legszebb művészi sikerek fűznek. De általában s tulnyomóan nagyobb részben új lesz az új társulat, elsőrendű drámai és énekes rendezőkkel.

Az adminisztrációt régi, kipróbált színházi tisztviselő-karára bizza *Mezey Béla* s az anyagiak intézésében semmiféle segítséget nem vesz igénybe. Mű-

ködésének minden sikere ahhoz az elvhez fűződik, hogy e tekintetben mindent maga fog végezni. Mint eddig, ezután is erős kezekkel, minden idegen befolyástól ment önállósággal.

\*

A volt debreczeni színtársulat az elmúlt hét elején befejezte eseményekben nagyon gazdag szezonzát. A több mint 100 éves debreczeni színészet, — hála a Gondviselésnek, — ilyen zivatáros időket soha nem ért még, mint az elmúlt évadban. Sok küzdéssel, bizonytalansággal, megnemértéssel harcoltak az első színigazgatók a kezdet legkezdetén; anyagi válságok is többször érték, de ilyen fenekestől való felfordulásra, mint amilyen az elmúlt nem egészen 10 hónapon keresztül uralkodott, színésztünkben igazán példátlanul áll krónikáiban. Ehez fogható még az Aradi Gerő bukása után alakult konzorcium idejében sem volt. Ami a belső botrányokat illeti, melyeknek — igen helyesen — a fele sem került nyilvánosságra, szintén példa nélkül állanak.

De hát ami megtörtént, azt meg nem történtté változtatni nem lehet.

Mint egy kínos, rossz álmot, úgy kell elfelejteni ezt a lezajlott 10 hónapos korszakot a maga áldatlan személyes küzdelmeivel. Szigorú rendszabályokat kell életbe léptetnie a színigazgatónak a társulati szellem színvonalának megóvása tekintetében is s a csunya személyes hajszákat, kulissza-botrányok helyén ki kell virágozni a békés együttműködés, kölcsönös kartársi szeretet életerős fájának.

(=)

\*

*Janátka Alajos* kereskedelmi és műkertészeti telepe a Szoboszlói-uton. (Virágüzlete Debreczen, Piac-u. 59. sz. Telefon 8—44. Telep-telefon 10—46.)

## Apollo mozgószínház.

Igazgató *Deési Alfréd*.

Nordisk esték szombaton és vasárnap

**AZ UZSORÁS. A VIZ ÉS TŰZ.**

Szenzációs dráma 3 felvonásban.

Érdekfeszítő színmű.

## IRODALOM.

### A szerelem.

(Szász Zoltán könyvéről.)

Sok száz esztendő óta sok ezer költő, gondolkozó szociológus és kontár irt vagy döngicsélt a szerelemtől és nagyon édes lehet a szerelem, ha ennyi sok fölösleges írás és magyarázat se tudta tőle az emberiség kedvét elvenni. De bátran, szókimondóan, férfiasan a sok száz esztendő rendjén is vajmi kevesen irtak vagy beszéltek a szerelemtől.

Aki bátran mert írni: indexre került, mert vagy az sült ki róla, hogy csak üzleti számításból ír bátor hangon vagy az, hogy a bátorsággal a hozzáértést akarja pótolni. Az új, a merész hang, még mindig a legnagyobb ritkaság.

De nálunk, Magyarországon, körülbelül tíz esztendő óta a komoly közönség rendes csemegéje lett Szász Zoltán minden írása és legkivált az a könyör-

telenül becsületes, megalkuvás nélkül konzekvens hang, mellyel a szerelemről s a szerelmi életről elmélkedni szokott.

A különböző ujságok és folyóiratok hasábjain Szász Zoltán szerelmi elmélkedései úgy csalogattak, mint egy-egy igazán szép dekolletázs a társaságban. Minden szemnek önkénytelenül is oda kellett fordulnia. Ha tehát volt valaha könyv, mely megédesíti az érdeklődést, akkor ez az, melyben Szász Zoltán kifejti bölésését a szerelemről. Ez a várvárt könyv megjelent. De nem már a lapokban napvilágot látott írásait gyűjtötte Szász Zoltán bokrétaiba, hanem egy egységes koncepcióju, minden részletében új, összefoglaló nagy művel lép az olvasó közönség elé.

Aki ismeri a magyar könyvtermelést, az tudja mit jelent ez. A Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság testes kötetben adta ki Szász Zoltán írását, mely „A szerelem“ gyűjtőcímet alatta ennek a legbátrabb, legmélyebb és legoriginálisabb gondolkozásu magyar írónak a szerelemről való gondolatait tartalmazza

Az epochális munka, mely bizonyára az egész magyar olvasóközönség legnagyobb érdeklődésére számíthat s mely kétségtelenül nagyon hamar utat fog magának vágni a külföldre is, tartalmához méltó köntösben is jelent meg és ára 4 korona. Kapható minden hazai könyvkereskedésben.

**Iskolai értesítő.** A debreczeni kegyesrendi főgimnázium értesítőjét átlapozva, jóleső örömmel állapítjuk meg, hogy a statisztikai részt megelőző hosszabb cikkek bizonyos irodalmi értékességre törekednek s így a vaskos füzet felülemelkedett az adat-

gyűjtemények átlagos szintjén. Ami az egyes osztályok statisztikáját illeti, szintén példátnyújtó paedagógiai eredményt tárnak fel előttünk az évkönyv lapjai, melyet a rend nagyképzettségü, tudós főnöke, dr. Lóky Béla, szerkesztett. Az értesítőbe dr. Barna Leander irt hosszabb cikket.

**URANUS**

**PASSAGE**  
Csapó-utca.



**SZÍNHÁZ**

**VÁSÁRTÉRI**  
nyári színház.

**E héten fényes műsor!**



*A hírneves bukaresti zsidókántorok liturgikus*

**HANG VERSENYE**

*folyó hó 26-án este 9 órakor a Royal-szálloda nagytermében. ++++++ Beléptidj nincs.*



**Mindenféle vízvezetéki anyagok kaphatók Hunyady-u. 13.**  
**László és Fenyő** műszaki üzletében ++++++ TELEFON 8-59.

Telefon 632.

Telefon 632.

**HALMÁGYI**

divatháza Debreczen, Piac-utca, a főpostával szemben.

**Costüm osztály.**

Női- és leány-costümök, remek kivitel . . . K 30-tól.

**Pongyola osztály.**

Creton és mosó Delain, divatos formák . . . K 10-tól.

**Felöltő osztály.**

Kék cheviott felöltők és Raglánok . . . K 18-tól.

**Eredeti modellek.**

Szolid, olcsó árak.

Előzékeny kiszolgálás.

Külön mérték osztály.

**DIANA FÜRDŐ**

a vasuti indóházzal szemben  
árai a legolcsóbbak!!

**LUKÁCS VILMOS**

és **Testvére** cementárúgyára

Debreczen, Hatvan-utca 5.  
TELEFON 308. SZÁM.

**Zsákok, ponyvák**

és minden e szakmába vágó cikkek legolcsóbban szerezhetők be

**WIENER ADOLF**

ponyva és zsákkölcsön üzletében Kossuth-u. 27.